

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN TOIMIALAN VASTAUKSET VUODEN 2022 RAHA-ASIA-ALOITTEISIIN

Asia 6748 02.02.00/2020, Vuoden 2022 talousarvion valmistelu

4. Raha-asia-aloite, Perusterveydenhuollon vahvistaminen erikoislääkäripalveluilla (Liisa Kivekäs)

Vahvistetaan perusterveydenhuoltoa erikoislääkäripalveluilla esim. gynekologin vastaanotoilla. Esitän, että erikoislääkäri kokeilu aloitetaan vuoden- 2022 aikana ja siihen varataan tarvittava rahoitus talousarviossa.

Perustelut: Koronapandemia on kasvattanut hoitovelkaa. Lisäksi se on heikentänyt nuorten - ja vähävaraisten naisten mahdollisuutta maksaa kalliita yksityislääkärikäyntejä.

Gynekologisiin syöpiin sairastuu vuosittain 1900 naista. Useimmat gynekologiset syövät ovat vähäoireisia ja siksi ne kehittyvät pitkälle ennen diagnoosin saamista. Mitä aikaisemmassa vaiheessa syöpämuutokset huomataan, sitä parempi ennuste niiden paranemisella on. Gynekologin palveluihin pääseminen matalalla kynnyksellä on parasta ja kustannustehokasta ennaltaehkäisyä.

Alle 25-vuotiaille tarjottavan maksuttoman ehkäisyn lisäksi tulisi samalla tarjota gynekologin palveluita. Näin pystytään ennaltaehkäisemään riskitekijöitä. Havaitsemaan gynekologisia sairauksia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kaiken ikäisille naisille tarjottavat ennaltaehkäisevät gynekologin palvelut ovat perusteltuja.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Mahdollinen erikoissairaanhoidontason tuominen perusterveydenhuollon rajapintaan vaatii soveltuvien erikoisalojen analysoinnin ja toimintatapojen yhteensovittamisen HUS-organisaation kanssa. Yleislääkäreiden vastuulle kuuluu useimpien sairauksien varhainen diagnostiikka. Sovittu työnjako erikoissairaanhoidon kanssa on jo olemassa. Erikoissairaanhoidon palveluiden lisääminen omaksi tuotannoksi ei vähennä HUS-tason laskutusta, mutta voisi lisätä tiettyjen erikoissairaanhoidon palveluiden nopeampaa saatavuutta. Avosairaanhoidon talousarviossa ei ole löydy tällä hetkellä kohdennettavaa rahoitusta tälle. Erikoissairaanhoito tarvitsee usein tiettyä välineistöä ja avustavaakin henkilökuntaa, näiden investointien arviointi tulisi tehdä huolella.

HUS:in tuottamalla reaaliaikaisilla etäkonsultaatioilla (REK) pyritään tuomaan erikoissairaanhoidon konsultaatioita nopeasti perusterveydenhuollon hyödynnettäväksi matalammalla kustannuksella ja nopeammalla reagoinnilla.

10. Määräraha-aloite terveyskeskusmaksusta luopumiseksi

(Juri Aaltonen)

Määräraha-aloite terveyskeskusmaksun poistamiseksi 1.1.2022 lukien.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Terveyskeskusmaksut muodostavat merkittävän osan toiminnan tuloista. Vuonna 2020 terveyskeskusmaksut olivat vuositasolla noin 1,5 milj. euroa ja vuonna 2019 noin 2 milj. euroa. Avosairaanhoidon palvelualue ei pidä perusteltuna luopua terveyskeskusmaksuista.

14. Määräraha-aloite neuvoloiden, koulujen ja opiskelijaterveydenhuollon terveydenhoitajien määrän lisäämiseksi

(Johanna Värmälä)

Espoossa on suosituksiin verrattuna noin viisi terveydenhoitajaa vähemmän kuin pitäisi olla kouluterveydenhuollossa ja opiskelijaterveydenhuollossa. Kun vieraskielisten koululaisten ja opiskelijoiden määrä huomioidaan, vaje on jopa 13,8 terveydenhoitajaa. Terveydenhoitajavaje tulisi poistaa.

Tavoitteena tulee olla myös synnyttäneiden kotikäyntien varmistaminen siten, että kotikäynti voidaan järjestää kaikille sitä haluaville ensisynnyttäjille. Myös uudelleen synnyttäjien luo tehtävät kotikäynnit tulee järjestyä. Vuonna 2019 vain n. 5 prosenttia uudelleen synnyttäjistä sai kotikäynnin.

Edellä olevan perusteella esitän, että terveydenhoitajien määrää lisätään kouluissa, opiskelijaterveydenhuollossa ja neuvoloissa siten, että suositusten mukainen terveydenhoitajien määrä toteutuu Espoossa, vieraskielisten koululaisten ja opiskelijoiden erityistarpeet voidaan huomioida toiminnassa ja synnyttäneet voivat saada terveydenhoitajan kotikäynnille.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Espoossa väestö ja vieraskielisen väestön osuus kasvaa. Perheet monimuotoistuvat. Heidät kohdataan peruspalveluissa, missä heille voidaan tarjota apua matalalla kynnyksellä varhain ja arkiympäristössä. Hyvin toimivat peruspalvelut säästävät kalliimmista korjaavista palveluista. Tämä edellyttää riittävästi henkilöstöä neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon ja suositusten mukaisten terveydenhoitajamäärien toteuttamista. Koronan ja siitä johtuvan hoitovielan vaikutus perheiden hyvinvointiin ja mielenterveyteen näkyy myös lasta odottavien ja neuvolaikäisten lasten perheissä. Asiakkaat haluavat tulla neuvolaan ja ottaa vaikeita asioita puheeksi. Kohtaaminen vaatii riittävästi aikaa vastaanotolla. Ensisynnyttäjille tarjottavasti kotikäynnistä on jouduttu tinkimään.

Lääkäriltä siirrettävät tehtävät hoitajille auttavat lääkäreitä keskittymään enemmän erityistä tukea tarvitseviin ja lääketieteellisiin pulmiin. Tämä palvelurakenteellinen toimintamalli vaatii terveydenhoitajien määrän lisäämistä. Kokonaisratkaisuna se tuottaa eurosäästöä. Opiskeluterveydenhuollon keväällä vuonna 2021 päivitetyn oppaan mukaan opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajien lisätarve on 4 henkilöä mm. työn monipuolistumisesta johtuen. Oppivelvollisuuden nostaminen 18 vuoteen lisää niiden opiskelijoiden määrää, joiden tuen tarve on keskimääräistä suurempi.

Vuodelle 2022 kohdennetulla lisämäärärahalta tullaan vahvistamaan terveydenhoitajien määrää neuvoloissa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa vastaamaan paremmin aloitteessa oleviin tarpeisiin.

15. Määräraha-aloite Suur-Espoonlahden laboratoriopalvelujen lisäämiseksi

(Johanna Värmälä)

Espoonlahden terveysaseman laboratorio on suljettu tilapäisesti. Sulku kestää vuosia. Kyseistä laboratoriota käyttäneet asiakkaat joutuvat nyt kulkemaan näytteenottoon Isoon Omenaan ja hakemaan sieltä myös kotona otettavia näytteitä varten tarvitsemansa näytepurkit. Näytteenottomahdollisuus on Kivenlahdessa, mutta kyseinen laboratorio on avoinna vain tunnin viikossa.

Espoonlahdessa, Kivenlahdessa ja Soukassa asuu paljon ikäihmisiä, joiden on vaikea kulkea Isoon Omenaan. Siksi olisi tarpeen laajentaa laboratoriopalveluja Suur-Espoonlahden alueella mahdollisimman pian. Kivenlahden lisäksi tulisi arvioida mahdollisuutta aloittaa laboratoriotoiminta myös Soukassa. Soukan laboratorio voisi olla avoinna esimerkiksi pari aamupäivää viikossa.

Edellä olevan perusteella esitän, että Soukan terveysasemalla aloitetaan laboratoriotoiminta ja Kivenlahden terveysaseman laboratoriopalvelujen aukioloaikaa laajennetaan.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Suur-Espoonlahden alueen laboratoriopalvelut ovat toimineet vesivahingon takia väistötiloissa toimiessa seuraavasti: Kivenlahden terveysasemalla näytteenottoa on kahtena päivänä viikossa (tiistai ja perjantai). Tämä kapasiteetti ei riitä väestölle. Tavoitella olisi ennen uuteen Espoonlahden sote-keskukseen siirtymistä se, että näytteenottopäiviä saisi lisättyä Kivenlahden terveysasemalle viitenä päivänä viikossa aseman aukioloaikoina. Talouden näkökulmasta kyse on sopivan tilan kohdentamisesta HUS diagnostiikalle Kivenlahden terveysaseman tiloista ja tämä tarkoittaa HUS diagnostiikan tilavuokran kasvua ja kaupungin oman vuokran pientä vastaavaa alentumista.

Kolmen päivän lisäys näytteenotossa ei vaikuttaisi Kivenlahden oman terveysasematoimintaan tällä hetkellä. Näytteenottotila on pienen koon takia soveltumaton potilastyöhön. Näytteenoton laajentamista ei ole vielä edistetty johtuen alueen muista muutoksista väistösuunnitelmaan liittyen.

Toinen Espoonlahden väistötila (marraskuun 2021 alkaen) on Matinkadun terveysasema (vanha Matinkylän terveysasema). Matinkadun terveysasemalle ei ole suunniteltu näytteenottopistettä, koska Iso Omenan palvelut laboratoriopalveluineen ovat n. 800 metrin etäisyydellä.

16. Määräraha-aloite Espoon sairaalan hoitajaresurssien lisäämiseksi

(Johanna Värmälä)

Espoon sosiaali- ja potilasasiamiehen vuotta 2020 koskevan raportin mukaan Espoon sairaalassa on liian vähän hoitajia. Hoitajien vähäinen määrä vaikuttaa

potilaiden hoitamiseen. Määrällä on vaikutusta myös hoitajien jaksamiseen. Tilannetta ei paranna se, että osastolla ei ole osastosihteereitä viikonloppuisin, jolloin hoitajat joutuvat hoitamaan osastosihteereille kuuluvia tehtäviä.

Edellä olevan perusteella esitän, että vuoden 2022 budjetissa varataan määrärahoja Espoon sairaalan osastosihteereiden ja hoitajien määrän lisäämiseksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Espoon sairaalan osastojen hoitohenkilöstömitoitukset vaihtelevat 0,8–1,13 osastojen potilasprofiilin mukaisesti. Osastojen täyttöaste on lähes jatkuvasti 100 prosenttia. Vaikka mitoitus on samankaltainen kuin muissa pääkaupunkiseudun perusterveydenhuollon sairaaloissa, ei resurssi ole kaikilta osin riittävä nykyiseen vaativaan sairaalakuntoutukseen, erityisesti yhden hengen potilashuoneiden ja jatkuvan korkean käyttöasteen aiheuttaman kuormituksen takia. Sairaala on aiemmin esittänyt osastojen 1–4 vuorovastaavien sairaanhoitajien irrottamista perusvahvuudesta 7pv/vko aamu- ja iltavuoroissa sekä ylimääräisen yöhoitajan irrottamista sairaalan kahteen kerrokseen. Nämä muutokset lisääisivät joustomahdollisuuksia potilastilanteen niin vaatiessa. Vuorovastaavien irrottaminen perusvahvuudesta vähentäisi tarvetta äkillisille ylimääräisen hoitoresurssin hankkimisille, parantaisi potilasturvallisuutta ja lisäisi työhyvinvointia. Vuoden 2022 esityksistä on menokehysten pienuuden takia jätetty pois vuorovastaavien irrottamiseen tarvittavat lisävakanssit. Esityksessä on mukana kaksi sairaanhoitajan vakanssia yöhoidon vahvistamiseen sairaalan 3. kerroksessa.

Osastonsihteereitä Espoon sairaalassa työskentelee 15. Muilla kuin päivystysoseilla on viikonloppuisin selvästi vähäisempi potilasvaihtuvuus, jonka takia muilla osastoilla ei ole nähty välttämättömäksi pitää yllä osastonsihteerien saatavuutta viikonloppuisin, muuten kuin lauantaisin. Suurin huoli on, ettei osastonsihteerien sijaisuuksiin tai äkillisiin poissaoloihin pystytä riittävästi varautumaan ja vuoroja jää ajoin täyttämättä tai joudutaan täyttämään hoitajaresurssilla. Olisi hyvä lisätä 1–2 osastonsihteerin varahenkilöstövakanssia suurta määrää poissaoloja paikkaamaan. Ratkaisu olisi käytännössä kustannusneutraali.

17. Määräraha-aloite matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen laajentaminen (Saara Hyrkkö)

Mielenterveysongelmat ovat suomalainen kansantauti. Ne ovat yleisin syy jäädä työkyvyttömyyseläkkeelle. Myös mielenterveydestä johtuvien sairauspoissaolojen määrä on yli tuplaantunut vain muutamassa vuodessa. Koronakriisi on lisännyt ihmisten kokemaa kuormitusta, yksinäisyyttä ja uupumusta. Tiedämme aiemmista kriiseistä, että patoutunut tuen ja hoidon tarve saattaa tulla esiin vasta varsinaisen kriisin päättymisen jälkeen.

Kestävintä niin inhimillisesti kuin taloudellisesti on tarjota matalan kynnyksen palveluita huomattavasti nykyistä nopeammin, kattavammin ja joustavammin. Tällä hetkellä avun saaminen on aivan liian vaikeaa, hidasta ja jähmeää, vaikka jo keskusteluavulla tai lyhyellä terapiajaksolla voisi olla ratkaiseva merkitys ihmisen mielenterveyden kannalta. Monesti tällaista matalan kynnyksen apua on saatavilla hyvin heikosti. Pitkäkestoisempiin palveluihin kuten kuntouttavaan psykoterapiaan pääseminen taas on kohtuuttoman hidas, byrokraattinen ja kuormittava prosessi apua tarvitsevalle.

Apua tarvitsevalle on tärkeää, että apua saa oikea-aikaisesti ja oikeasta paikasta. Ison Omenan palvelutorin mielenterveys- ja päihdeklinalta saa apua ilman ajanvarausta. Kynnys hakeutua Matinkylään avun äärelle voi kuitenkin olla korkea. Siksi vastaavaa palvelua olisi hyvä tarjota myös eri puolilla Espoota. Kriittisen tärkeää on myös varmistaa, että hoitopolku jatkuu mutkattomasti ja nopeasti myös ensikäynnin jälkeen.

Esitän talousarvioaloitteena, että vuoden 2022 talousarvioon sisällytetään tarvittavat määrärahat ilman ajanvarausta toimivien matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluiden laajentamiseksi sekä mielenterveys- ja päihdepalveluiden riittävien resurssien turvaamiseksi koronakriisin jälkihoitoa varten.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Espoon kaupungilla on varsin kattavat matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelut. Ajanvarauksettomia palveluja tarjotaan avohoidossa varsin laajasti; Ison Omenan palvelutorin mtp-klinikan koko konsepti perustuu matalaan kynnykseen. Akuuttitilanteissa hoidon saatavuus on Espoon mielenterveys- ja päihdepalveluissa hyvä. Pelkkä akuuttihoito ei usein kuitenkaan riitä, vaan asiakkaan / potilaan tilanteen selvittely ja auttaminen vaatii pidempikestoista työskentelyä. Pidempikestoisten perustason avohoitojaksojen saatavuus on heikentynyt Espoossa tarvetta heikommasta henkilöresurssitilanteesta johtuen. Vuodelle 2022 annettu kehys ei mahdollista oman lisähenkilöstön palkkaamista.

Pilottina toteutettua matalan kynnyksen toimintamallia neuvolan ja mielenterveyspalveluiden psykologin kanssa pyritään jatkamaan edelleen. Neuvolan terveydenhoitaja voi suoraan konsultoida mielenterveyspalveluiden psykologia, kun hänellä on erityinen huoli neuvolan asiakkaasta. Konsultaatiosta 80–90 prosenttia on johtanut mielenterveyspalveluiden asiakkuuteen. Tämän mallin avulla jo ”seulottu” asiakas on saanut tarpeellisen avun nopeammin matalalla kynnyksellä.

Vuoden 2022 lasten ja nuorten hyvinvointiin kohdennetulla lisämäärärahalla vahvistetaan koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa siten, että mahdollistetaan tukea mielenterveys- ja päihdeongelmissa varhain, matalalla kynnyksellä nuorten arkiympäristössä. Tästä hyvänä esimerkkinä on yhteistyössä mielenterveyspalveluiden ja opiskeluhoillon kanssa tuotettu Elämä edessä -toimintamalli, jota pyritään ottamaan käyttöön yläkoululaisille.

18. Määräraha-aloite nuorten mielenterveyspalveluiden parantaminen (Saara Hyrkkö)

Nuorten uupuminen ja mielenterveysongelmat ovat herättäneet huolta jo ennen koronakriisiä, mutta poikkeuksellinen vuosi on entisestään lisännyt tuen tarvetta. Tammikuussa 2021 nuorten mielenterveyspalveluissa oli 20 % enemmän käyntejä kuin tammikuussa 2020. Kiireettömiin aikoihin on yli kuukauden jono. Hoitojaksoaan odottaville nuorille on luotu kannattelujaksoja, mutta ne eivät ole kestävä ratkaisu resurssipulaan. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden yhteensovittaminen kärsii liian vähäisestä sosiaalityöntekijäresurssista. Koulupsykologien puuttuminen vaikeuttaa jatkohoitoa ja myös heikentää mahdollisuuksia ennaltaehkäistä

vakavampien ongelmien syntyä. Jonoja on tarkoitus purkaa ostopalveluita hyödyntäen, mutta sekään ei ratkaise koko ongelmaa.

Espoossa on kehitetty ja otettu käyttöön erilaisia toimintamalleja, joilla mielenterveysosaamista ja matalan kynnyksen tukea on viety nuorten arkiympäristöön ja oppilaitoksiin. Vaikuttavia toimintamalleja kannattaisi laajentaa ja samalla varmistaa, että riittävät resurssit matalan kynnyksen tuen tarjoamiseen toteutuvat jokaisen nuoren elämässä.

Mielenterveys on perusoikeus. Yksikään lapsi tai nuori ei saa jäädä ilman tarvitsemaansa tukea. Riittävät panostukset nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluihin voivat saada aikaan merkittäviä säästöjä lastensuojelussa, työllisyyden hoidossa, terveydenhoitomenoissa ja raskaammissa mielenterveys- ja päihdepalveluissa.

Esitän talousarvioaloitteena, että vuoden 2022 talousarvioon sisällytetään tarvittavat määrärahat nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistamiseen (esim. 3 sairaanhoitajan vakanssia), sosiaalityöntekijäresurssin kasvattamiseen nuorten mielenterveyspalveluissa, vaikuttavien toimintamallien (IPC, Cool Kids, Elämä edessä) laajentamiseen sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon henkilökunnan ja koulupsykologien määrän nostamiseen suositusten mukaiselle tasolle.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Espoossa perustason nuorten mielenterveyspalvelut järjestetään integroidusti niin, että samoilla nuorisopoliklinikoilla hoidetaan sekä lieviä että keskivaikeita mielenterveyden ja päihteidenkäytön häiriöitä. Näiden palvelujen saatavuus kansallisesti esim. Kuusikko-kuntien välillä vertailtuna on Espoossa ollut aiemmin hyvällä tasolla. Saatavuutta on saatu parannettua kehittämällä ensivaiheen prosessia nuorisopoliklinikoilla. Saatavuutta on vuodesta 2020 alkaen heikentänyt koronapandemian rajoitustoimenpiteisiin liittyneet palvelujen määräaikaiset sulut, joka on näkynyt nuorisopoliklinikoilla lisääntyneenä palvelujen kysyntänä. Samaan aikaan lääkäri- ja sairaanhoitajahenkilöstön liikkuvuus työmarkkinoilla on lisääntynyt niin, että julkisen sektorin on ollut vaikeaa saada palkattua avoimille vakansseille osaajia. Vuodelle 2022 määritelty talouskehys ei mahdollista raha-asia-aloitteessa esitettyjen henkilöresurssien lisäämistä nuorisopoliklinikoille – asian edistäminen vaatisi lisämäärärahaa. Nuorten perustason mielenterveyspalveluja pyritään pitämään riittävän hyvällä tasolla niin, että saatavuus pysyisi nykyisellä tasollaan mm. ulkoisilla palveluostoilla tuettuna (ohjauksia yksityisille tahoille jatketaan määrärahojen puitteissa). Keskeistä riittävälle ja sujuvalle palvelujen saatavuudella on myös kehittää edelleen yhteisiä palvelupolkuja oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollon, nuorisopoliklinikan, Ohjaamo-toiminnan ja mm. perhesosiaalityön kesken.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ja koko opiskeluhollossa kannattaa laajentaa vaikuttavia toimintamalleja, jolloin lapset ja nuoret pääsevät nopeasti ja helposti tuen piiriin omassa arkiympäristössä, eivätkä mielenterveysongelmat ehdi eskaloitua. Opiskeluhollossa on koulutettu uusien menetelmien käyttöön, mutta pelkkä menetelmien osaaminen ei riitä, vaan tarvitaan aikaa käyttää menetelmiä ja uusia toimintamalleja, kuten IPC, Cool Kids ja Elämä edessä toimintamallia. Lapset ja nuoret tarvitsevat tukea

erityisesti nyt selviytyäkseen koronan tuomasta lisätaakasta. Vuoden 2022 lasten ja nuorten hyvinvointiin kohdennetulla lisämäärärahalta saadaan koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon yhteensä 5 terveydenhoitajan vakanssia, jolla lisääntyneeseen palveluntarpeeseen pyritään vastaamaan. Kannatettavaa on myös päällekkäistyön karsiminen mielenterveyspalveluiden kanssa esim. yhden arvioinnin menetelmä.

Osana nuorten ja heidän perheidensä mielenterveystyötä ovat sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut, joiden avulla tuetaan koko perheen hyvinvointia ja jaksamista. Näitä palveluja tarjotaan Espoossa mm. perheneuvolan ja perhesosiaalityön toimesta. Tärkeänä osana nuorten mielenterveyden tukemista on tunnistettu nuorisoiäisten vanhempien tukeminen. Tähän on saatu vakanssit ja määrärahat yhden työparin palkkaamiseen perheneuvolaan. Toimintaa on aloitettu vuoden 2021 aikana ja palvelun tarve on ilmeistä. Tätä nuorisoperheneuvolan tarjoamaa palvelua tullaan vahvistamaan vuodelle 2022 lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen osoitetun lisämäärärahan turvin. Nuorisoperheneuvolan palvelu toteutetaan yhteistyössä nuorten muiden mielenterveyspalvelujen kuten Nupolin ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa. Tarkoituksena on kehittää uusia toimintamalleja, joissa perheiden tarvitsema tuki olisi mahdollisimman helposti saatavilla. Perhesosiaalityössä resurssien niukkuus yhdistyneenä nopeasti kasvavaan palveluntarpeeseen on aiheuttanut jonoja. Lisämäärärahaa tullaan käyttämään palvelun vahvistamiseen, jotta nuorisoiäisten perheiden tuen tarpeeseen voidaan vastata oikea-aikaisesti. Näin mahdollistuu myös entistä tiiviimpi yhteistyö mm oppilaitosten ja muiden nuorten toimijoiden kanssa.

Lastensuojelussa pilotoidaan erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun yhteisasiakkaiden kohdalla konsultaatiomallia. Tämä toteutetaan osana STM:n rahoittamaa lastensuojelun monitoimijaista kehittämishanketta. Tavoitteena on lisätä toimijoiden välistä yhteistyötä ja yhteensovittaa palveluja vaikuttavasti, jotta esimerkiksi välttäisi lapsen sijoittamiselta. Pilotointiin osallistuu lastensuojelun henkilöstöä tehostetusta perhetyöstä. Erikoissairaanhoidon osalta pilottiin osallistuu hanketyöntekijä, mikä aiheuttaa riskin työn jatkuvuuden kannalta, hankeen päättyttyä.

21. Määräraha-aloite, mielenterveyspalveluiden vahvistaminen (Johanna Karimäki)

Mieli ry:n tuoreen kyselytutkimuksen mukaan useampi kuin joka kolmas (38 prosenttia) kokee hyvinvointia heikentävää kuormitusta elämässään. Eniten suomalaisia kyselyn mukaan kuormittavat korona ja siihen liittyvät rajoitukset. Kuormituksen ja uupumuksen tunne koettelee erityisesti 18–34-vuotiaita nuoria aikuisia.

Sosiaalinen eristäytyminen näkyy erityisesti alle 25-vuotiaiden nuorten aikuisten vastauksissa. Heistä 41 prosenttia kertoo sen kuormittaneen tai muuten heikentäneen omaa hyvinvointiaan. Lisäksi sairastumisen pelko kuormittaa eri ikäryhmiä melko tasaisesti, mikä myös paljastuu kyselytutkimuksessa.

Jo ennen koronakriisiä noin joka viides lapsi ja nuori on kärsinyt jonkin asteisista mielenterveysongelmista. Erityisen tärkeää on, että ongelmiin voidaan puuttua ajoissa ja matalalla kynnyksellä. Pitkään jatkunut etäkoulu varsinkin toisella asteella on lisännyt nuorten henkistä pahoinvointia.

On tärkeää, että vahvistetaan olemassa olevia matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja, kuten Nuorisopoliklinikka Nupolin toimintaa ja kouluterveydenhoitoa. Lisäksi tarvitaan uusia auttavia matalan kynnyksen tukipalveluja kaiken ikäisille. Apua on saatava mahdollisimman nopeasti, kun ihmisellä on hätä. Esitän, että vuoden 2022 budjettiin varataan määräraha mielenterveyspalvelujen vahvistamiseen pitkittyneen koronakriisin aiheuttaman lisääntyneen henkisen hädän vuoksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Espoossa perustason nuorten mielenterveyspalvelut järjestetään integroidusti niin, että samoilla nuorisopoliklinikoilla hoidetaan sekä lieviä että keskivaikeita mielenterveyden ja päihteidenkäytön häiriöitä. Näiden palvelujen saatavuus kansallisesti esim. Kuusikko-kuntien välillä vertailtuna on Espoossa ollut aiemmin hyvällä tasolla. Saatavuutta on saatu parannettua kehittämällä ensivaiheen prosessia nuorisopoliklinikoilla. Saatavuutta on vuodesta 2020 alkaen heikentänyt koronapandemian rajoitustoimenpiteisiin liittyneet palvelujen määräaikaisten sulut, joka on näkynyt nuorisopoliklinikoilla lisääntyneenä palvelujen kysyntänä. Samaan aikaan lääkäri- ja sairaanhoitajajen henkilöstön liikkuvuus työmarkkinoilla on lisääntynyt niin, että julkisen sektorin on ollut vaikeaa saada palkattua avoimille vakansseille osaajia. Vuodelle 2022 määritelty talouskehys ei mahdollista raha-asia-aloitteessa esitettyjen henkilöresurssien lisäämistä nuorisopoliklinikoille – asian edistäminen vaatisi lisämäärärahaa. Nuorten perustason mielenterveyspalveluja pyritään pitämään riittävän hyvällä tasolla niin, että saatavuus pysyisi nykyisellä tasollaan mm. ulkoisilla palveluostoilla tuettuna (ohjauksia yksityisille tahoille jatketaan määrärahojen puitteissa). Keskeistä riittävälle ja sujuvalle palvelujen saatavuudella on myös kehittää edelleen yhteisiä palvelupolkuja oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollon, nuorisopoliklinikan, Ohjaamo-toiminnan ja mm. perhesosiaalityön kesken.

Aloitteessa esitetään olemassa olevien matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen, kuten Nuorisopoliklinikka Nupolin toiminnan ja kouluterveydenhoidon vahvistamista. Lisäksi esitetään uusia auttavia matalan kynnyksen tukipalveluja kaiken ikäisille. Tärkeänä osana nuorten mielenterveyden tukemista on tunnistettu nuorisoikäisten vanhempien tukeminen. Tähän on saatu vakanssit ja määrärahat yhden työparin palkkaamiseen perheneuvolaan. Toimintaa on aloitettu vuoden 2021 aikana ja palvelun tarve on ilmeistä. Tätä nuorisoperheneuvolan tarjoamaa palvelua tullaan vahvistamaan vuodelle 2022 lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen osoitetun lisämäärärahan turvin. Nuorisoperheneuvolan palvelu toteutetaan yhteistyössä nuorten muiden mielenterveyspalvelujen kuten Nupolin ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa. Tarkoituksena on kehittää uusia toimintamalleja, joissa perheiden tarvitsema tuki olisi mahdollisimman helposti saatavilla. Perhesosiaalityössä resurssien niukkuus yhdistyneenä nopeasti kasvavaan palvelutarpeeseen on aiheuttanut jonoja. Lisämäärärahaa tullaan käyttämään palvelun vahvistamiseen, jotta nuorisoikäisten perheiden tuen tarpeeseen voidaan vastata oikea-aikaisesti. Näin mahdollistuu myös

entistä tiiviimpi yhteistyö mm oppilaitosten ja muiden nuorten toimijoiden kanssa.

Matalan kynnyksen palveluita kannattaa vahvistaa, esim. koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa, jotta apu saadaan varhain, oikea-aikaisesti ja arkiympäristössä. Tähän on ohjattu osa vuodelle 2022 kohdistetusta lisämäärärahasta, mikä mahdollistaa viiden palvelun vahvistamisen viidellä terveydenhoitajan vakanssilla. Hyväksi havaittu toimintamalli varhaiseen, oikea-aikaiseen ja arkiympäristössä tapahtuvaan interventioon on Elämä edessä -toimintamalli, missä korostuu eri toimijoiden yhteistyö, selkeät roolit ja systemaattisuus ongelmien hoidossa.

24. Määräraha-aloite, Espoo-lisä koulupsykologeille, koulukuraattoreille ja kouluterveydenhoitajille

(Martti Hellström)

Budjetissa tulee varautua sellaiseenkin SOTE-ratkaisuun, jossa koulupsykologit, koulukuraattorit ja kouluterveydenhoitaja jäävätkin kuntiin. Jotta näihin tehtäviin, erityisesti koulupsykologeiksi saadaan hakijoita, olisi budjettiin varattava näissä tehtävissä toimiville Espoo lisä. Helsinki on tämän päätöksen jo tietävästi sellaisen tehnyt. Oppilashuoltotyölle on seuraava vuonna valtava tarve.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Espoo-lisä saattaisi helpottaa rekrytointia vuonna 2022, mutta siihen ei ole varattu määrärahaa tulevalle vuodelle. Sote uudistuksessa toimijat siirtyvät hyvinvointialueelle.

27. Määräraha-aloite, erillinen määräraha kehitysvammaisten palkkakuluihin (Martti Hellström)

Myös Espoo järjestää työmahdollisuuksia. Olisi eettisesti tärkeää, että kehitysvammaisten palkkakuluihin varataan korvamerkittyä palkkarahaa.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Valtuusto lisäsi vuoden 2020 talousarvioneuvotteluissa konsernihallintoon määrärahaa vammaisten henkilöiden ja autismikirjon asiakkaiden työllistämisen edistämiseen. Määrärahaa haluttiin kohdentaa neuvontaan sekä itse työllistämiseen eli neuvontaa ja apua työnhakuun autismin kirjon henkilöille sekä toisaalta työllistettävien palkkakuluihin. Asia siirtyi koronapandemiasta johtuen. Määräraha on ohjattu työllisyyspalveluihin ja määräraha-aloite on yhdistetty Työllisyys Espoo kuntakokeiluun (kuntakokeilu toteutetaan 1.3.2021-30.6.2023).

Työllisyyden kuntakokeiluun perustettiin neurokirjon omavalmentajan tehtävä. Asiakaskohderyhmä kohdentui Työllisyys Espoon ja vammaispalveluiden autismin kirjon ja neuropsykiatrisiin henkilöihin (ADHD ja ADD). Tämän kohderyhmän vammaispalvelujen asiakkaat eivät saa työhönvalmennusta vammaispalveluista, jonka palvelut kohdentuvat kehitysvammaisten erityishuollon asiakkaille. Yhteistyö vammaispalvelujen kanssa on lähtenyt hyvin käyntiin ja olen tehnyt yhteistyötä erityisesti sosiaalityöntekijöiden/-ohjaajien ja tuetun asumisen kanssa.

Kuuden kuukauden aikana kuusi asiakasta osallistui työkykytmiin, yksi asiakas on työhönvalmennuksessa (toteutui etänä) ja yksi asiakas on ohjautunut kuntouttavaan työtoimintaan. Työllistyneitä ei ole ollut. Tähän on varmasti koronatilanne vaikuttanut, kuten myös se, että asiakkaiden tilanteet ovat olleet pitkittyneitä ja todella haasteellisia. Asiakkaiden tilanteet ovat haasteellisia pitkittyneen työttömyyden ja osaltaan myös selvittämättömien diagnoosien takia tai asiakkaalle sopivien palveluiden puuttuessa. Asiakkaita on tavattu puhelimitse ja lähitapaamissa koronatilanteen niin salliessa.

Konsultoinneista ja työparityöskentelystä on saatu hyvää palautetta niiden hyödyllisyydestä kollegoilta ja vammaispalveluista. Myös Ohjaamotalosta ja aikuissosiaalityöstä on tullut viestiä, että tarvetta tällaiselle konsultoinnille on.

Määräraha on mennyt 25 891 euroa (tilanne 1.8.2021 mennessä) henkilöstömenoihin.

Vammaispalvelut on jatkanut kehitysvammaisten henkilöiden työhönvalmennuspalvelua (3 työhönvalmentajan vakanssia). Palvelun piirissä on 70 asiakasta, joista 2 on palkkatyössä Espoon kaupungilla ja 25 on palkkatyössä muualla.

28. Määräraha-aloite, lisää rahaa mielenterveystyöhön

(Martti Hellström)

Mielenterveystyöhön tarvitaan koronaepidemian vuoksi nopeasti lisää resursseja ennen kuin oikeasti "pommi" räjähtää. Mielenterveyden häiriöt ovat yleisin syy jäädä työkyvyttömyyseläkkeelle.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen budjetin kehys sisältää sekä perustason mielenterveyshäiriöiden että perustason päihdehäiriöiden hoitamiseen ja mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumis- ja palveluiden järjestämiseen liittyvät kulut. Espoossa on jo pidempään järjestetty nämä palvelut integroituneena palvelumallina, jossa asiakasta ei tarvitse pompotella luukulta toiselle saadakseen tarvitsemaansa palvelua tai hoitoa; varsin usein on niin, että päihdehäiriöistä kärsivällä asiakkaalla on myös mielenterveyden häiriöitä ja toisin päin. Vuodelle 2022 määritelty budjetin kehys Espoon mielenterveys- ja päihdepalveluihin ei valitettavasti mahdollista satsaamista perustason mielenterveystyöhön yhtään enempää kuin aikaisempinakaan vuosina. Olemme saaneet lisämäärärahaa vuodelle 2021 nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen (nuorisopoliklinikka) jonojen purkamiseen. Jonot ovat muodostuneet koronapandemiasta seuranneista syistä. Lisämääräraha on tänä vuonna mahdollistanut sen, että nuoret ovat saaneet palvelua kohtuullisessa ajassa. Aikuisasiakkaiden kohdalla hoidon saatavuusajat avovastaanotoilla ovat olleet valitettavan pitkät. Koronapandemian seuraukset tulevat kuormittamaan mielenterveys- ja päihdepalveluja edelleen lähivuosina - pandemian jälkihoito tältä osin tulee jatkumaan vielä useampia vuosia.

Koronan tuomat mielenhyvinvoinnin pulmat ja mielenterveysongelmat kannattaa hoitaa. Nuoret tarvitsevat lisätukea, jotta ehkäistään entistä vaikeammat pulmat tulevaisuudessa. Vuodelle 2022 myönnetyllä lisämäärärahalla saadaan palkattua määräajaksi terveydenhoitajia koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon mielenhyvinvoinnin ja mielenterveyden

hoitamiseksi. Tämä on tärkeää ehkäistäessä mielenterveyspalveluiden tarvetta.

29. Määräraha-aloite, varautuminen ylimääräisiin menoihin uuden oppivelvollisuuslain käyttöönottoon liittyviin yllättäviin menoihin
(Matti Hellström)

Esitän merkittävän määrärahan varaamista siltä varalta, että uuden oppivelvollisuuslain käyttöönotosta syntyykin yllättäviä kuluja. Valtio on luvannut maksaa kaikki kulut, mutta yllättäviin ja välttämättömiin menoihin on varauduttava.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimiala vastaa:

Laki oppivelvollisuusiän nostamisesta 18 ikävuoteen tulee lisäämään niiden oppilaiden määrää, joiden tuen tarve on suuri. Opiskeluhoitoa tulee vahvistaa erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden hoitamiseksi. Tarvitaan vahvaa yhteisöllistä huolenpitoa oppilaitoksissa ja hyvää yhteistyötä oppilaitoksen ja opiskeluhoollon välillä. Tämän lisäksi tarvitaan tiiviimpää yksilöllistä opiskeluhoitoa tukemaan oppilaan opiskelukykyä, tutkinnon suorittamista ja valmistumista. Lisämäärärahan ja terveydenhoitaja -painotteisen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon avulla pyritään vastaamaan tähän haasteeseen. Koululääkärin työpanosta kohdistetaan erityistä tukea tarvitsevien hoitamiseen.

Vuoden 2022 kehysjaossa ei hyvinvoinnin ja terveyden toimialalle ole kohdennettu rahaa lakimuutoksen aiheuttamien lisämenojen kattamiseksi. Vuodelle 2022 myönnettyllä lisämäärärahalla saadaan kuitenkin palkattua määrääjaksi terveydenhoitajia koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon, mikä osaltaan auttaa kasvamaan palveluntarpeeseen. Vuonna 2023 kouluterveydenhoitajat siirtyvät hyvinvointialueille. Lakimuutoksen vaikutuksia tullaan seuraamaan tulevan vuoden aikana sekä kustannusten että lisääntyneen palveluntarpeen osalta.